

Distanse og kjærlighet – datterens Ingstad-biografi

Ingstad B. *Eventyret. En biografi om Helge Ingstad*. Oslo: Gyldendal, 2009. 299 s., ill. Pris: NOK 399,-. ISBN 978-82-05-39097-3.

Ingstad B. *Oppdagelsen. En biografi om Anne Stine og Helge Ingstad*. Oslo: Gyldendal, 2010. 448s., ill. Pris: NOK 449,-. ISBN 978-82-05-39554-1.

Michael 2011; 8: 413-415.

Professor i medisinsk antropologi ved Universitetet i Oslo, Benedicte Ingstad, har begått et intellektuelt vågestykke. Hun har nemlig skrevet biografi om noe så nært som sine foreldre, faren, eventyreren og oppdageren Helge Ingstad (1899-2001) og moren, arkeologen Anne Stine Ingstad (1918-97). Resultatet er blitt to innholdsrike bind. De er i hovedsak basert på et omfattende og unikt arkivmateriale som foreldrene hadde samlet, og som datteren har hatt eksklusiv tilgang til. I tillegg kommer hennes personlige opplevelser, pluss at antropologen i henne blant annet sørget for at det ble gjort intervjuer mens det ennå var tid.

Ekteparet Ingstad hører med til våre nasjonale helter, hver på sin måte. For helter som Helge Ingstad er det en nisje i historien. De store oppdagere lyste ennå som forbilder på første del av 1900-tallet, og det var fortsatt mer i verden å oppdage. Folk hadde nysgjerrighet og utferdstrang, men ikke så store muligheter for å leve ut drømmer som måtte få næring gjennom bøker, foredrag og etter hvert filmer. Helten var den som brøt over tvert, levde drømmene ut – og skrev om det. Helge Ingstads *Pelsjegerliv* (1. utgave 1931, 10. utgave 2010), *Landet med de kalde kyster* (1. utgave 1948, 5. utgave 2010) og andre av hans spennende bøker hørte med til folkelesningen for gammel og ung.

Anne Stine Ingstad var bemerkelsesverdig på en litt annen måte. Hun var den 18 år yngre tenåringen fra Lillehammers beskyttede øvre-middel-

klasse-miljø som friskt og freidig tok kontakt med sitt store idol og ble gift med ham i 1941, 23 år gammel. Men livet med drømmeprinsen ble neppe som hun hadde forestilt seg. Fort skjønte hun at hun måtte trosse gammel-dagse sosiale normer og få seg sin egen utdanning og sin egen karriere. Det er et viktig element av kulturelle forandringer og kvinnesak i dette. Anne Stine Ingstad ble etter hvert arkeolog på høyt nivå. Hun arbeidet sammen med ektefellen, men er også kjent for sine tekstilhistoriske arbeider.

Benedicte Ingstads første bind handler om eventyreren og den innbar-kede ungkaren Helge Ingstad. Man leser boken med samme sinn som man leser Ingstads egne bøker – om villbassen som kuttet ut alt for å gjøre akkurat hva han hadde lyst til – uansett. Men mens nordmenn leste f. eks. *Apache-indianerne*, *Jakten på den tapte stamme* (1939) eller *Landet under Leidarstjernen* (1959) og kjente det rykket i kroppen av misunnelse og beundring, undres man i biografien over at det simpelthen var mulig til de grader å gjøre akkurat som man ville – og å få det til!

Bind to er annerledes. Det tar for seg tiden etter at Anne Stine og Helge Ingstad giftet seg. Helge Ingstads posisjon i Norge gjorde at han fikk viktige og krevende oppgaver i krigsårene, og dette er interessant beskrevet. Men

etterpå ble det lite familieidyll, for Ingstad dro ut igjen. Den ensomme ulv hadde ikke latt seg temme. Han kan ikke ha vært lett å ha som ektefelle eller familiefar.

Omtrent midt i bind 2 skifter biografien karakter. Det skyldes at leseren nå er kommet fram til en tid da biografen Benedicte selv er med i historien, enebarnet som fikk nær kontakt med foreldrene, som ble som en del av teamet. Hun ble selv informant. Det er særlig viktig i forbindelse med alle stridighetene som etter hvert oppsto i forbindelse med Vinland-forskningen og utgravningene på Aïnse aux Meadows på Newfoundland. Det er en kjensgjerning at konfliktnivået kan være høyt i historierelaterte fag. Det hender at alle midler tas i bruk i kampen om den forgangne virkelighet, ofte verre jo lenger bakover i tiden temaet befinner seg. Ingstads fikk merke dette for fullt og stridighetene har ennå ikke lagt seg helt.

Benedicte Ingstads biografier er kildemessig gjennomdokumenterte. Som forsker selv kan hun beskrive foreldrenes vitenskapelige virke med faglig nøkternhet. Hun omtaler et foreldrepar som levde i en sikkert ofte smertefull balanse mellom distanse og kjærlighet.

Gir det bøkene en skjevhet at hun står sine objekter så nær – at hun er deres datter? Jeg tror ikke det. Bøkene er også skrevet med distanse og kjærlighet. Nærhetens paradoks.

Anbefales!

Øivind Larsen
Institutt for helse og samfunn
Universitetet i Oslo
oivind.larsen@medisin.uio.no